Της **Αγγελικής Αρβανιτάκη***

Η περιβόητη β΄ αξιολόγηση ολοκληρώνεται με τρόπο που η ανέχεια και η εξαθλίωση αγγίζουν ολοένα και μεγαλύτερα κομμάτια της κοινωνίας, τα οποία βρίσκονται σε αδυναμία να ανταπεξέλθουν ακόμη και στις βασικές τους ανάγκες. Έχει γίνει πλέον σαφές πως η «αξιολόγηση» αποτελεί εργαλείο που χρησιμοποιείται από όλες τις μνημονιακές (πρώην και νυν) κυβερνήσεις που ποντάρουν στον κοινωνικό διαμελισμό, με τις ευλογίες των "εταίρων μας" ΕΕ και ΔΝΤ. Το δε χρέος και οι δόσεις απλά αιμοδοτούν τις τράπεζες και τις μεγάλες επιχειρήσεις και το λογαριασμό καλείται να πληρώσει πάντα ο λαός.

Είναι βέβαιο ότι η συμφωνία κυβέρνησης ΕΕ και δανειστών θα διαμορφώσει ακόμη πιο σκληρούς όρους για τα λαϊκά νοικοκυριά και τους εργαζόμενους που θέλουν να ζουν με αξιοπρέπεια από την εργασία τους. Σε αυτό το πλαίσιο δραστικής συρρίκνωσης των εναπομεινάντων λαϊκών κεκτημένων, προωθούνται ταχύτατα δυσμενέστατες αλλαγές στην εκπαίδευση. Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η ανάδειξη της κοινωνικής σημασίας των επικείμενων μεταρρυθμιστικών αλλαγών, και η συμβολή στην προσπάθεια αποκάλυψης της αντιπαιδαγωγικής κυβερνητικής πολιτικής.

Νέο σχολείο-Νέα διοίκηση-Αξιολόγηση

Η κυβέρνηση και η αντιπολίτευση μαζί με την ΕΕ, τον **Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης** (ΟΟΣΑ), και διάφορους «συνομιλητές» (ΣΕΒ) έχουν κάνει ξεκάθαρες, τις αλλαγές που θέλουν να εφαρμόσουν στην εκπαίδευση και όλα αυτά με μια φρασεολογία που «μιλάει» για άνοδο του επιπέδου και της ποιότητας σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα που βρίσκεται σε πλήρη κρίση[1].

Οι αλλαγές αφορούν:

α) την εκπαίδευση του μαθητή (μαθήματα και επίδοση),

β) τις εργασιακές σχέσεις των εκπαιδευτικών.

Κύριο όχημα υλοποίησης των αλλαγών είναι **το αποκεντρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα και η αυτονομία των σχολείων που θα ελέγχεται** από την καλλικρατική περιφέρεια και που τα στοιχεία της οποίας αναμένουμε να εξειδικευτούν τους επόμενους μήνες. Η επερχόμενη «μεταρρύθμιση» δεν είναι αποσυνδεδεμένη από τις διεθνείς νεοφιλελεύθερες κατευθύνσεις για την εκπαίδευση. Κινείται πιστά στα πλαίσιά τους, επιχειρώντας παράλληλα να εφαρμόσει νέα, προωθημένα στοιχεία των νεοφιλελεύθερων στρατηγικών για την εκπαίδευση εκμεταλλευόμενη το υπόβαθρο που έχει δημιουργήσει σε κοινωνία και εκπαίδευση η «μνημονιακή» επίθεση του κεφαλαίου στη χώρα μας από το 2010 κι έπειτα. Η συνταγή γνωστή, δαιμονοποίηση του δημόσιου χαρακτήρα της εκπαίδευσης για κάθε πρόβλημα που υπάρχει στο εκπαιδευτικό σύστημα (και όχι μόνο), και προβολή της ιδιωτικής εκπαίδευσης ως της «λύσης σε όλα τα προβλήματα».

Τίνος γνώση και για συμφέρον ποιού

Να επαναλάβουμε πως σε επικοινωνιακό επίπεδο πρόκειται για συνταγή παλιά και δοκιμασμένη, με μικρές παραλλαγές, και πάντα με την επίκληση των ίδιων εκπαιδευτικών αρχών (χαλάρωση ελέγχου, αυτονομία, παιδαγωγική ελευθερία, εθνικοί στόχοι, ομοψυχία, ευψυχία, κλπ) που δήθεν οδηγούν στην άνοδο της ποιότητας της γνώσης και της καλύτερης κατάταξης της χώρας στον διεθνή ανταγωνισμό. [2] Αυτό βέβαια ακόμα και να συμβεί, δε συνεπάγεται βελτίωση της θέσης των εργαζομένων της χώρας μας.

Η συμφωνία των «συνομιλητών» για τις αλλαγές αυτές, υποδεικνύει, αν όχι αποδεικνύει, την στενή πολιτική – ιδεολογική συγγένεια μεταξύ των εταίρων του διαλόγου, αλλά και το διαφαινόμενο αποτέλεσμα. Βλέποντας μάλιστα και την ανυπομονησία του Σ.Ε.Β. -που από την πρώτη στιγμή μπήκε δυναμικά στον διάλογο – έχουμε κάθε λόγο να λέμε με βεβαιότητα πως με την «αποκέντρωση» διαμορφώνονται οι όροι που θα **επιτρέψουν την είσοδο του κεφαλαίου στην πιο άμεση διαμόρφωση μιας εκπαιδευτικής πολιτικής** στοχευμένης στα συμφέροντα του. Η συνθηματολογία *«Η έξοδος από την κρίση ξεκινάει από τα θρανία»* στην ουσία συνοψίζει **την στρατηγική της επίθεσης του ντόπιου κεφαλαίου στην εργασία,** που θα προκύψει από τα μαθήματα κατάρτισης στα πεδία δράσης του, με την εκμετάλλευση φτηνού και ευέλικτου εργατικού δυναμικού χωρίς δικαιώματα, και αποβλέποντας στην άμεση κερδοφορία.

Έχουμε κάθε λόγο να ισχυριζόμαστε πως π.χ μια βιομηχανία τροφίμων ή εταιρία τηλεπικοινωνιών, με γραφεία και υποκαταστήματα στις περιφέρειες, θα επιχειρήσει να

«παραγγέλνει» εφήμερα προγράμματα κατάρτισης με γνωστικά αντικείμενα που εξυπηρετούν την ανάγκη της για φτηνό και άμεσα εκμεταλλεύσιμο εργατικό δυναμικό, τα οποία θα είναι ανά πάσα στιγμή αναθεωρήσιμα και ανατρεπόμενα. Αναρωτιέται κανείς σε ποιο βαθμό μια διαμελισμένη από την κρίση κοινωνική πλειοψηφία θα πρέπει να πιστέψει πως όλα αυτά γίνονται για το συμφέρον της και πώς ο ταυτόχρονος ευτελισμός της εκπαίδευσης και της εργασίας συνιστά «ανάπτυξη» και «μείωση» της ανεργίας.

Η μετάβαση από μια ενιαία δημόσια εκπαιδευτική πολιτική σε μια κατακερματισμένη, αποκεντρωμένη και ολοκληρωτικά εξαρτώμενη από τις τοπικές επιχειρήσεις διαδικασία κατάρτισης αποτελεί εξαιρετικά επιθετική κίνηση απέναντι σε ολόκληρη την Κοινωνία. Κίνηση που αντίθετα με ότι διακηρύσσει ενισχύει την τάση που αναπτύσσεται σε αρκετές περιφέρειες, όπως η φυγή κεφαλαίων σε φορολογικούς παραδείσους, η μεταφορά εργοστασίων στο εξωτερικό σε χώρες με ανύπαρκτη εργασιακή νομοθεσία και περιβαλλοντικούς περιορισμούς.

Είναι λοιπόν ξεκάθαρο ότι η νέα «αποκεντρωμένη» εκπαιδευτική πολιτική δεν είναι παρά μια προσπάθεια άμεσης ενίσχυσης συγκεκριμένων μερίδων του Κεφαλαίου που βασίζονται στην γρήγορη και εκτατική εκμετάλλευση της εργασίας, και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με τα εργασιακά κάτεργα.

Μαθήματα πολιτικής αγωγής

Η τωρινή κυβέρνηση σε αντίθεση με τις προηγούμενες χρησιμοποιεί για την επερχόμενη αξιολόγηση, ένα «ανώδυνο» λεξιλόγιο, ντύνοντάς το με “προοδευτικό” μανδύα, κρίνοντας ότι με αυτήν την τακτική θα ελέγξει τις κοινωνικές αντιδράσεις με το μικρότερο πολιτικό κόστος. Θεωρούμε χρήσιμο προτού προχωρήσουμε παρακάτω να λάβουμε υπόψη, πώς χρησιμοποιούνται και ποιούς αφορούν τα ΕΣΠΑ στην εκπαίδευση.

1. Η ελευθερία επιλογής των γονέων

λέξεις κλειδιά (κουπόνια ΕΣΠΑ, γονείς και μαθητές-καταναλωτές)

Σε ιδεολογικό-κοινωνικό επίπεδο προωθείται η αντίληψη που αντιστρέφει τη κρατική μέριμνα προς τους γονείς καθιστώντας τους αποκλειστικά υπεύθυνους για την εκπαίδευση, την επαγγελματική καθοδήγηση και την επιτυχή ή όχι εργασιακή προοπτική των παιδιών τους. Τα κουπόνια ΕΣΠΑ στα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία τοποθετούν τον γονέα στο επίκεντρο μιας καταναλωτικής πρακτικής όπου οι εγγραφές και ο Μ.Ο επίδοσης των μαθητών αποκτούν ρόλο θεσμικού ελέγχου των εκπαιδευτικών δομών (τριπλή αξιολόγηση).

Σχολεία, προγράμματα και μαθητές θα αξιολογούνται ως προϊόντα κατανάλωσης άριστης-μέτριας-κακής αξίας που αγοράζονται και πουλιούνται με την ανάλογη έξωθεν ‘’μαρτυρία’’ από την οποία θα εξαρτάται η βιωσιμότητα τους.

Η **ίση κατανομή πόρων σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία** προφανώς λειτουργεί προς όφελος των σχολαρχών καθώς απομυζώντας κρατικά κονδύλια απελευθερώνονται σημαντικά ποσά για διαφημιστικές καμπάνιες, πράγμα που αδυνατεί να κάνει το δημόσιο σχολείο με ισχυρό το ενδεχόμενο της διαρροής των μαθητών προς αυτά. Από τα πρώιμα χρόνια λοιπόν της ζωής του ο μαθητής θα γαλουχείται με τις αξίες που έχουν να κάνουν σχετικά με το πώς σκέφτονται γονείς και σχολείο για αυτόν, και πώς θα πρέπει ο ίδιος να ενεργεί με τρόπο που θα μεγιστοποιεί τα προσωπικά του οφέλη. Η *«ελευθερία της επιλογής»* γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστεί ως «δημοκρατικό δικαίωμα» αποκρύπτοντας το γεγονός ότι αυτό που επί της ουσίας συμβαίνει είναι να χρεωθεί η ευθύνη της αποπτώχευσης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στους γονείς και τους μαθητές από εκεί που μέχρι πρότινος αποτελούσε συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση του κράτους.

2. Συμμαχίες με τους διδάσκοντες ή γιατί δεν είναι ίδια όλα τα συμφέροντα

λέξεις κλειδιά (εργασιακή ειρήνη, management, αξιοποίηση ανθρώπινων πόρων, ΕΣΠΑ)

Για να περάσουν οι αλλαγές, με τις λιγότερες δυνατές αντιδράσεις και πολιτικό κόστος, χρειάζεται κλίμα συναίνεσης και κοινωνικής νομιμοποίησης από τους εκπαιδευτικούς. Πώς το κατορθώνει αυτό μια κυβέρνηση με αριστερό προσωπείο; Το πετυχαίνει με την δημιουργική ασάφεια και συμμαχίες με συγκεκριμένο ακροατήριο. Με την δημιουργία κλίματος εργασιακής ειρήνης κυρίως με τους μόνιμους εκπαιδευτικούς καθησυχάζοντας τους ότι δεν θα απολυθούν.

Σε αντάλλαγμα της «εύνοιας» που δείχνει αποβλέπει στην σιωπηρή αποδοχή, όλων ανεξαιρέτως, των συνεπειών δηλαδή την αύξηση του ωραρίου και τα πολυπληθή τμήματα, την κινητικότητα, τα κλειστά σχολεία και τον όγκο της γραφειοκρατίας που θα επιμερίζονται όλοι οι εκπαιδευτικοί. Με την «αξιοποίηση» του έμπειρου προσωπικού με προϋπηρεσία υπόσχεται αόριστα κάποια προνόμια ενώ πιο ξεκάθαρα με το management «κλείνει» το μάτι σε μερίδα εκπαιδευτικών (έμπειρων και με βαρύ ατομικό portfolio) ότι θα κερδίσουν σημαντικό μέρος του χαμένου μισθού που θα αξιολογούν άλλους εκπαιδευτικούς κλπ. Η πρακτική τέτοιων υποσχέσεων υπονοεί το άνοιγμα της ψαλίδας των ανισοτήτων μεταξύ μονίμων και αναπληρωτών με προσλήψεις μέσω ΟΑΕΔ, με την νεολαία να βρίσκεται στον πυρήνα της επίθεσης (ωφελούμενοι άνω των 25-κάτω των 25), γιατί όπως λένε κυβέρνηση και ΟΟΣΑ «οι νεότεροι στα σχολεία πρέπει να δουλεύουν λιγότερο».

Μάλιστα ο ΣΕΒ, προκειμένου να επιταχυνθούν οι αλλαγές αυτές, ποντάρει στον κοινωνικό διαμελισμό με το σύνθημα «λιγότεροι εκπαιδευτικοί – μεγαλύτεροι μισθοί». Σημαίνει επίσης διαρκές κυνήγι ακριβοπληρωμένων προσόντων αμφίβολης ισχύος και κοινωνικής αναγκαιότητας, κατάργηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων που απορρέουν από το βασικό πτυχίο. Σημαίνει ακόμη χειρότερα την ταύτιση της έννοιας του (αντ)αποδοτικού εκπαιδευτικού της αγοράς ως έννοιας ταυτόσημης με τον κοινωνικό ρόλο της επιστήμης. Σημαίνει συνθηκολόγηση με voucher και ΕΣΠΑ (μαθητεία στη δευτεροβάθμια) που παρουσιάζουν σαν δώρα, παρά το γεγονός ότι τα πληρώνουμε σε αναλογία 1/8 μέσω του χρέους, παρά το γεγονός ότι οι «ωφελούμενοι» θα κληθούν να ζήσουν με σαφώς δυσμενέστερους όρους από γονείς και παππούδες. Σημαίνει, σε τελευταία ανάλυση, πως πρέπει όλα να προσαρμοστούν στο δόγμα «δεν υπάρχει εναλλακτική».

3. Κοινωνικός έλεγχος από θεσμικούς φορείς

λέξεις κλειδιά (πανεπιστημιακοί, Π.Ε.Σ.Σ, τριπλή αξιολόγηση)

Τελικό στόλισμα η ρητορική του σύγχρονου, ρεαλιστικού σχολείου, η αποτελεσματικότητα του οποίου θα συνεπικουρείται από ‘’κριτικούς φίλους’’. Τόσο η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού, του εκπαιδευτικού έργου, όσο και η αυτοαξιολόγηση της μονάδας θα υπόκεινται “σε ανοιχτό κοινωνικό έλεγχο”. Όσον αφορά τον “ανοιχτό κοινωνικό έλεγχο” που ευαγγελίζεται η κυβέρνηση που ξαναθυμήθηκε το αριστερό της προσωπείο, ας ρίξουμε μια ματιά ποιοί είναι οι φορείς (πέρα από Ε.Ε., ΟΟΣΑ και ΣΕΒ) που συμφωνούν με αυτές τις προτάσεις και θα είναι και οι πρώτοι που θα τον εξασκούν. Σε κοινωνικό-ιδεολογικό επίπεδο οι προτάσεις αυτές (πλειοψηφικά τουλάχιστον) ασκούν γοητεία και στην ακαδημαϊκή διανόηση (πανεπιστημιακοί, ένωση σχολικών συμβούλων).

Οι σχολικοί σύμβουλοι διεκδικούν να αναλάβουν αρμοδιότητες διαμόρφωσης και έγκρισης Α.Π.Σ., μέσα από ένα γιγαντωμένο σε ισχύ και μέγεθος φορέα με κάθετη ιεραρχία. Μεταξύ άλλων ζητούν μεταφορά τμημάτων από τις διευθύνσεις εκπαίδευσης προς τα γραφεία τους, με την ανάλογη γραμματειακή υποστήριξη καθώς και την μετάλλαξη των Π.Ε.Κ. σε κύριο φορέα πιστοποίησης διδακτικής και παιδαγωγικής επάρκειας για όσους σκοπεύουν να εργαστούν στην εκπαίδευση αλλά και στο μόνιμο προσωπικό.[3]

Αποκαλυπτικό στοιχείο είναι το ενδιαφέρον από πλευράς κυβέρνησης-ΟΟΣΑ-ΣΕΒ επαναπροσδιορισμού και ενδυνάμωσης όλων εκείνων υποστηρικτικών δομών (σύμβουλοι, κέντρα επιμόρφωσης κλπ). Δηλαδή οι ίδιοι φορείς (πανεπιστημιακοί στην συντριπτική τους πλειοψηφία) που συγκλίνουν με τις κατευθύνσεις του ΣΕΒ και των διεθνών οργανισμών για την εκπαίδευση, είναι οι ίδιοι που θα ωφεληθούν πρώτοι και καλύτεροι και θα είναι οι

εκπρόσωποι της κοινωνίας που θα κρίνουν αν το εκπαιδευτικό έργο εξυπηρετεί τις ανάγκες της. Αποκέντρωση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θέλουν και οι δήμοι (με πρώτο παράδειγμα την πρόταση της ΚΕΔΕ για τα νηπιαγωγεία) καθώς τα νέα αυτά πεδία δραστηριοτήτων θα αποτελέσουν πηγή μόχλευσης ΕΣΠΑ.

Συμπεράσματα

Διαπιστώνουμε λοιπόν ένα πλέγμα παραγόντων και συντελεστών του διαλόγου να εφάπτονται στα κύρια και δευτερεύοντα σημεία ενός εκπαιδευτικού σχεδίου που, αν και ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, καταλήγουν ωστόσο να αλληλοτροφοδοτούν και να αλληλοενισχύουν προς την κατεύθυνση που περιγράφηκε παραπάνω.

Ο τρόπος επιβολής των μεταρρυθμίσεων έχει να μας πει πολλά για το ποιους θα ευνοήσουν. Με την έννοια αυτή πρόκειται για μεταρρυθμίσεις που επιβάλλονται από εθνικούς και υπερεθνικούς μηχανισμούς απέναντι σε όσους συνεχίζουν να παλεύουν καθημερινά να κρατήσουν όρθιο το δημόσιο σχολείο. Οι αλλαγές αυτές που γίνονται στη λογική της εναρμόνισης με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα με ιδεολογικοπολιτικό πρόσημο υπέρ μιας ελίτ, συμπυκνώνεται στο σχολείο της αγοράς, της ανισότητας και των διακρίσεων, της συρρίκνωσης της δημοκρατίας, των νέων μορφών αποκλεισμού στη μόρφωση, εργασία κλπ, θέτοντας ταυτόχρονα βασικά ερωτήματα για το κεντρικό ερώτημα της ποιότητας στην εκπαίδευση.

Η τελική έκβασή τους θα κριθεί από την κοινωνική ενεργοποίηση, η οποία δεν θα περιορίζεται σε μια απλή καταγγελία ή διαμαρτυρία, αλλά με την συνάντηση των εργαζομένων στα σωματεία, την ζύμωση και τον διάλογο, την απεύθυνση στην κοινωνία. Θα πρέπει πολύ γρήγορα να αναδείξουμε τον βαθιά αντικοινωνικό χαρακτήρα αυτών των αλλαγών και να συγκρουστούμε σε όλα τα επίπεδα με τους μηχανισμούς που δήθεν διαμορφώνουν ορισμένες ανούσιες λεπτομέρειες αυτών των αλλαγών σε μια «καλύτερη» κατεύθυνση. Οι μαχόμενοι εκπαιδευτικοί γνωρίζουμε πολύ καλά πως το δημόσιο σχολείο δεν μας χαρίστηκε, αλλά είναι καρπός κοινωνικών αγώνων και διεκδικήσεων, που σε αυτή την πολύ δύσκολη συγκυρία πρέπει να υπερασπιστούμε.

* Η Αγγελική Αρβανιτάκη είναι νηπιαγωγός σε ειδικό σχολείο, μέλος του τοπικού σχήματος των Παρεμβάσεων στον Σύλλογο Π.Ε. Ημαθίας.

αναφορές

1. Σχολεία αυτόνομα με τους εκπαιδευτικούς «ηγέτες»
http://www.avgi.gr/article/10839/7892628/scholeia-autonoma-me-tous-ekpaideutikous-egetes-

Ημερίδα της ΠΡΩ.ΠΑΙΔΕΙ.Α για το νέο σχολείο
http://www.liberal.gr/arthro/121864/epikairotita/2017/imerida-tis-propaideia-gia-to-neo-scholeio.html

2. Η έκθεση του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα – Οι προτεραιότητες και τα «αγκάθια»
http://www.cnn.gr/oikonomia/story/72424/h-ekthesi-toy-oosa-gia-tin-ellada-oi-proteraiotites-kai-ta-agkathia

Απογοητευτικά τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για τους Έλληνες εργαζόμενους
http://www.cnn.gr/oikonomia/story/79298/apogoiteytika-ta-stoixeia-toy-oosa-gia-toys-ellines-ergazomenoys-ti-deixnei-gia-tis-dexiotites
Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων
youtube.com

2.Apple, M. (2002), Εκσυγχρονισμός και συντηρητισμός στην εκπαίδευση, μτφ. Μ. Δεληγιάννη, Αθήνα, Μεταίχμιο.
επίσης: Ένα αμερικάνικο ΟΧΙ στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης

Ένα αμερικάνικο ΟΧΙ στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης

3.
https://www.esos.gr/arthra/42876/meta-kalokairi-oi-kriseis-ton-sholikon-symvoylon-anakoinose-o-ypoyrgos-paideias